

Arra várnak, hogy emberszámba vegyék őket

Szucher Ervin újságíró újabb riportkötetet jelentetett meg a szórványról

Míg húsz évvel ezelőtt a kíváncsiság, majd a szakmai kihívás vitte a szórványba, jó ideje már hivatásának érzi az itt élő magyarok felkeresését Szucher Ervin újságírónak – lapcsoportunk munkatársának – immár második, témába vágó kötete jelent meg.

– A szórványmagyarságról szóló második köteted jelent meg: a Toronyba zárt anyanyelvünk után most a Málldozó magyarságtudat című könyvvel jelentkeztél. Mi a különbség és mi a hasonlóság a kettő között?

– Hasonlóságként említeném, hogy ugyanazon szórványsorsokat próbálom kutatni, feltárni, a nagyközönséggel megismertetni, akárcsak az első kötetben. Ezúttal is tizenhárom erdélyi és a Kárpátokon kívüli megye sok-sok településére kalauzolom el az olvasókat: a történelmi Máramarostól az Al-Dunai Szörényvárig, a csángóföldi Lujzikalagortól a bánági Lippáig. A különbséget az évek múlásából adódó folyamatok fogás és az ezzel járó szomorkásabb közhangulat képezi. Egyre több településen a megmaradásért vívott reménytelen harcot a vesztes beletörődés váltja fel.

– Mi vonz a szórványba?

– Könyvbemutatóimon, előadásaimon mindig elmondom, hogy míg húsz évvel ezelőtt a kíváncsiság vitt a szórványba, nem sokkal azután már a szakmai kihívás volt a mozgatórugóm. Egy idő után viszont ez is alakult, jó ideje már hivatásnak érzem a szórvány felkutatását. Az ország bármelyik szegletébe látogatok el, mindenütt azt érzem, hogy ezek az elenyésző arányú és számú, kisebbségbe került emberek alig várják, hogy valaki lehajoljon hozzájuk, emberszámba vegye őket. Szomjúhozóak a gondoskodást, a figyelmet. Mérheterlen szeretettel fogadnak, pedig én a gondoskodás és a figyelem vékonyka kis szeletét tudom biztosítani nekik. Azzal is tisztában vagyok, hogy tiszteletük és szeretetük nem feltétlenül a két szép szememnek szól, hanem annak a közéleti embernek – ez esetben az erdélyi magyar újságírónak –, aki betéved közösségükbe és érdeklődik az életük felől. A Mócvidék kellős közepén élő őshonos magyarok vagy az ötven évvel ezelőtt a Regátba vetődött székelyföldiek egyaránt a velük való törődést értékelik a leginkább. A legtöbb helyen elmondják, hogy újságíró húsz-harminc vagy akár negyven évvel ezelőtt kereste fel őket utoljára. Színházi előadást, folklórműsort legfeljebb a tévében látnak. Az érdekvédelem magas rangú képviselői csak négyévente egyszer tévednek oda. A tulipános zsebnaptárokon és golyóstollakon, valamint a hangzatos ígéreteken kívül nemigen hagyunk egyebet maguk után. Az emberekben semmiként nem a komolyan gondolt összetartozás hitét erősítik, hanem egyre inkább az elárultság

Szucher Ervin szerint a szórványban a megmaradásért vívott reménytelen harcot a vesztes beletörődés váltja fel

érzését keltik. És ezt nemcsak János bácsi vagy Mari néni éli meg így, hanem a még megmaradt, maroknyi helyi elit is, a pap, a tanító vagy az RMDSZ-elnök.

– Úgy tudom, hídnak szánod a köteteket a szórványban és a nem szórványban élő magyarok között. Mi a célja ennek?

– El sem tudjuk képzelni, mekkora nagy szakadás van az erdélyi tömbmagyarság és a szórvány között. Székelyföldön például sokan csak annyit tudnak az elszigetelten élő dél-erdélyi magyarokról, hogy szinte egyáltalán vagy szerencsésebb esetben nagyon furcsán beszélnek anyanyelvüket. A tömbben élők közül egyesek nem is gondolnak arra, hogy az a szórványmagyar, akinek esetleg hetekig nincs kívül gyakorolnia anyanyelvét, pont olyan magyarnak érzi magát, mint a székelyudvar-

szágiaktól. Arra szoktam biztatni a román tengerparton nyaraló ismerőseimet, ha az ott töltött egy hét alatt egy borúsabb, netán esős reggelre ébrednek, üljenek autóba, és kocsikázzanak el a Konstancától alig 20 kilométerre északra fekvő csángó faluba, Ojtozra. Jelentős élményben lesz részük. Arról nem is beszélve, hogy pusztá jelenlétükkel, magyar szavaikkal és gondolataikkal mekkora örömet szereznek a legkeletebbi magyar település lakóinak.

– Optimista vagy pesszimista hangvételű riportokat kap az olvasó? Te, aki egyre jobb ismerője vagy a szórványnak, optimista vagy pesszimista vagy szórványkérdésben?

– Elgondolkodtató olvasmányokat kap. Mi tagadás, az írások jelentős része nem túl derűs, nincs is mitől a legyen. A statisztikák sok helyen rendkívül elszomorítóak. Hogy csak egy néhány példát említek: a Beszterce-Naszód megyei Szászlekenecén a reformátusok hiába kaptak ajándékba egy csodálatos vártemplomot az evangélikusoktól, vele együtt megörökölték a szászok sorsát is. A legifjabb gyülekezeti tag is hatvan esztendő körüli. Ennél is fájóbb, hogy a száz évvel ezelőtt 90 százalékos magyarok által lakott Piskin az etnikai arány teljesen megfordult, ma még a 10 százalékot sem éri el a helyi magyarok aránya. Vagy ott van Lujzikalagor, a Bákó melletti hatalmas és gazdag csángó falu. Ott még csak ki sem cserélődött a lakosság, mint az előbb említett Déva melletti városkában. De míg 1989 előtt szinte minden csángó magyarnak vallotta magát, 1990 után ugyanazok az emberek – a hatóságok és a papok agymosása nyomán – románokként kerültek a cenzusba.

– Hogyan látod a szórványmagyarok jövőjét? Véleményed szerint van-e más út számukra, mint a beolvadás?

– Mindaddig, amíg szinte minden településen és településért el és a nemzet napszámokaként dolgozik egy-egy „kovászember”, ha megerősödne a tömb és szórvány közötti kulturális, oktatási, de főként emberi kapcsolatok, ha a szülőkből lehetne tudatosítani azt, hogy gyermekeik jövőjét nem kizárólagosan a román nyelvű iskola biztosítja, ha csúcspolitikusaink, félretéve a választások előtt elvégzett számításait, ezek

re a térségekre is nagyobb figyelmet szentelnének, lassítani lehetne a folyamatot. A megfordításra csak egy pár helyen és szinte csodával határos konjunktúrában számíthatnánk. A kérdés második felére válaszolva határozottan állítom, hogy van más út, mint a beolvadás. Ha a középkorúak, de főleg a fiatalok szülei, nagyszülei útján haladnának tovább, és büszkén vállalnák származásukat és nyelvüket, lehet, hogy egy szép napon ők is elfogynának, de legalább tudnák, tudnának, hogy magyarként éltek le életüket. Személyes véleményem az, hogy hiába asszimilálódik önkaratából a magyar, és hiába próbál nagyobb románnak tűnni a románnál, a többségiek szemében ő akkor is „csak” magyar marad.

– Mivel találkoztál leginkább? Meg tud-e lepni még szórványkérdésben valaki?

– Egyértelműen a kilátástalansággal. Bármekkora életkedvvel és tenni akarással rendelkezik egy-egy kisebb közösség, nem lehet eltekinteni tagjai előrehaladott életkorától.

Számos településsel, közösséggel, irányítójával a riportot követő időszakban is tartom a kapcsolatot. Fájó, amikor a telefonbeszélgetésünk vagy az újratalálkozásunk azzal kezdődik, hogy „emlékszik-e még X bácsira vagy Y néni ma már csak emlék. Eddig legalább kétszáz szórványtelepülésen jártam, sok mindent láttam, tapasztaltam, akár azt is mondhatnám, hogy engem már semmi nem tud meglepni. Mégis meglep, amint egy-egy kovász vagy divatosabb szóval élve helyi líder a kudarchoz ellenére is mekkora munkaerővel és derűlátással rendelkezik. Akkor is teszi a dolgát, amikor mások – jóval magasabb polcra – már rég lemondtak az adott közösségről. Meglepnek – de nem kellemesen – azok az erdélyi római katolikus papok, akik képtelenek nemzetben gondolkodni; református vagy unitárius kollégáiktól eltérően számukra egyetlen dolog szent: a vallás és annak követőinek a száma. Tisztelet a kivételnek. Meglep, és örök rejtély marad számomra egyes szülők retrográd felfogása, mely szerint a gyermeket román osztályba kell iratni ahhoz, hogy az életben érvényesüljön. Ha lehet, már az előkészítő osztálytól kezdve. És most még csak nem is a vegyes házasságban élőkről beszélek.

– Folytatódnak-e a szórványba tett útjaid? Mi az, ahová feltétlenül elmennél, mi az, amit feltétlenül megírnál még?

– Amennyiben igény mutatkozik ezekre az írásokra, mindenképpen. Az első kötet számomra is meglepő fogadtatása mindenképpen erre ösztönöz. Remélem, a második is elgondolkodtató olvasmányt kínál a nagyközönségnek. Nagyon sok helyen jártam, és még több helyre szeretnék eljutni. Ha a Fennvaló minden egyes évben kiteremt a külföldi útra, utakra való anyagiakat, akkor kutya-kötelességemnek érzem helyi kiruccanásokkal meghálálni ezt.

RSZSZ CS. EMESE

REKLÁM

radio GASTA 19 KONCERT CONCERT JAZZ

2018. október 15-én, hétfőn, 18 és 20 óráig a márosvásárhelyi Kulturpalotában

1 jegy ára 25 lej (jegyek csak a Kulturpalota jegypénztárában kaphatók)

pretul biletului 25 lei (biletele se găsesc doar în casieria Palatului Cultural)

15 octombrie 2018 de la orele 18 și 20, în Palatul Cultural din Tirgu Mureș

HOT JAZZ BAND